

पृथिवी निःतत्रिया MBh. 1, 2459. 4175. 3, 1696. 10204. 13, 866. — 3) f. *eine Angehörige des Fürstenstandes, — der zweiten Kaste* P. 4, 1, 49, VArtt. 7. AK. 2, 6, 1, 14. 10, 2. 3, 4, 14, 65. H. 524. 895. Siddh. K. zu P. 4, 1, 49. M. 3, 44. 8, 382. 384. 385. 9, 151. 153. JĀṬN. 1, 62. 94. MBh. 1, 759. 2463. 14, 833. निद्रा च सर्वभूतानां मोक्षनी तत्रिया तया (डुर्गा) Hariv. 3290. — 4) f. *die Frau eines Mannes der zweiten Kaste* AK. 2, 6, 1, 15. H. 523. Siddh. K. zu P. 4, 1, 49. Vop. 4, 24. — 5) n. *Herrschermacht, — Würde: अग्निरीशि वृक्षः तत्रियस्याग्निर्वाजस्य परमस्य रायः* RV. 4, 12, 3. वावृ-धानावृमतिं तत्रियस्य 5, 69, 1. तत्रियं मिथ्या धारयन्तम् 7, 104, 13. AV. 6, 76, 3.

तत्रियका = तत्रियिका f. demin. von तत्रिया P. 7, 3, 46, Sch.

तत्रियता (von तत्रिय) f. *Stand —, Würde eines Kshatrija: तत्रिय-तामभ्युपैति* Ait. Br. 7, 24. तत्रियत्वं n. dass. MBh. 3, 13957. Benf. Chr. 29, 25.

तत्रियकृष्ण (त + कृन्) m. *Vertilger der zweiten Kaste* MBh. 3, 7116.

तत्रियाणी (von तत्रिय) f. *eine Angehörige der zweiten Kaste* P. 4, 1, 49, VArtt. 7. AK. 2, 6, 1, 14. H. 524. *die Frau eines Mannes der zweiten Kaste* Vop. 4, 24.

तत्रियिका s. तत्रियका.

तत्रोपनत्र (तत्र + उप - तत्र) m. N. pr. eines Fürsten VP. 433.

तत्रोजस् (तत्र + ओजस्) m. N. pr. eines Fürsten VP. 466. LIA. I, Anh. xxxiii.

तद्, तदंते; चतदं, चतदानं; 1) *vorschneiden, zerlegen; schlachten* Siddh. K. 196, a, 4. तद्यथैवादे मनुष्यराज आगते ऽन्यस्मिन्वाकृत्युक्ताणां वा व्रेकतं वा तदत्त एवमेवास्मा एतत्तदंते यदग्निं मन्यन्त्यग्निर्हि देवानां प्रभुः Ait. Br. 1, 15. शतं मेपावृक्षे चतदानम् RV. 1, 116, 16. 117, 18. — 2) *vorlegen, vorsetzen* (von Speisen): तस्मै घृतं सुरा मध्वन्नमन्नं चतदानम् AV. 10, 6, 5. — 3) *sich vorlegen, zugreifen, verzehren* Siddh. K. 196, a, 4. केतेव नदंसे प्रियम् RV. 1, 23, 17. चतदे मित्रो वसुभिः सुजातः 10, 79, 7. — (Als Sautra-Wurzel bedecken KAVIKALPADR. im CKDr.) — Vgl. वाङ्मत्तद् und तत्तद्.

— अभि s. अभितत्तद्.

तन्नन् (von तद्) n. 1) viell. *Vorlegemesser: दादृक्षो वज्रमिन्द्रो गभ-स्तयोः तन्नेव तिग्ममसनाय सं श्यत्* RV. 1, 130, 4. Hierher viell. auch: तन्नेवाथैषु तर्तरीय उग्र 10, 106, 17. — 2) *(abgeschnittene, vorgelegte) Speise* Naigh. 2, 7. = उदक Wasser 1, 11. — Vgl. स्वाडुतन्नन्.

1. तन् (तण्), तणोति und तणुते Dañrup. 30, 3; अतणोति P. 7, 2, 5. Vop. 8, 49. 13, 1. 1) act. *verletzen, verwunden: यदेवास्यात्रावब्रूतो वा पिपत्तो वा तणवन्ति वि वा वृक्षांत* Cat. Br. 1, 2, 2, 11. 7, 4, 19. 9, 3, 4. 5, 2, 4, 8. अ-ताणवन् *nicht verwundend* Pār. Gṛh. 2, 1. इमां हृदि — अतणोत् Kumāras. 3, 54. त्रायते केन प्राणः तणोतोः Cat. Br. 14, 8, 14, 4. zerbrechen: धनुः — अतणोः (ed. Calc.: अतणोः!) Raghu. 11, 72. — 2) med. *sich verletzen, wund werden: परेणोहि नवतिं नाव्यां अतिं दुर्गाः स्नात्या मा तणोष्टाः परेहि* AV. 10, 1, 16. उत वै युक्तः तणुते वा वि वा लिशते Cat. Br. 4, 4, 3, 13. 6, 4, 6. — Vgl. तत्, तति. Diese Wurzel ist viell. urspr. identisch mit त्ति, तिणोति.

— उप, partic. उपतत्त *verwundet, verletzt* Sch. 2. zu Bhāṭṭ. 2, 21.

— परि, partic. परितत्त dass. M. 4, 122. MBh. 3, 16124. 15, 602. R. 3, 43, 3.

II. Theil.

58, 4. 5, 14, 16. Mṛāṭh. 62, 2. अति° M. 7, 93. परितत्त R. 5, 82, 20. अपरि-तत्तकोमलस्य (कुसुमस्य) Cat. 72. गुरुशायपरितत्तः R. 1, 60, 24. अपरितत्ता-यो नीति Kumāras. 1, 22.

— वि, partic. वितत्त dass. MBh. 2, 1816. 3, 11779. 12226. 14907. Arṣ. 10, 30. 11, 1. R. 1, 28, 26. 3, 36, 10. 43, 2. 4, 18, 1. 19, 1. 22, 19. 5, 83, 12.

14. 6, 76, 1. Buāg. P. 6, 10, 27. n. *Verwundung*, vgl. अपवितत्त.

— अभिवि, partic. अभिवितत्त *verwundet, verletzt* R. 5, 16, 21.

— परिवि, partic. परिवितत्त dass.: मच्छाप° MBh. 1, 6903.

2. तन् (?) in क्खुतन्.

तत्तर् (von तन्) nom. ag. *der Alles erträgt, Alles verzeiht* AK. 3. 1.

3. 1. H. 391. ये तत्तरो नाभिज्ञत्पत्तिं चान्यान् MBh. 13, 4873.

तत्तव्य (wie eben) adj. *zu verzeihen, was verzeihen werden muss, dem man verzeihen muss: तत्तव्यं प्रभुणा नित्यं तिपतां कार्याणां नृणाम्* M. 8. 312. N. 23, 10. MBh. 1, 1713. 3, 1054. fg. Mṛāṭh. 109, 23. तत्तत्तव्यं तया पत्किंचिन्मया प्रणयकुपितेन — अभिहितम् Pārāṭ. 142, 23. II, 181. तत्त-व्याहं न हि तया R. 2, 62, 12.

1. तप्, तैपति und तैपते *Enthaltsamkeit üben, sich kasteien: तपमाणः* SV. I, 4, 1, 2, 3. तपेरुम्यकम् Kauç. 141. तपेरुम्यकमेव च (Kull.: = च्यक्ता-शौचं कुर्यात्) M. 3, 69. त्रिरात्रं तपते यस्तु एकभक्तेन MBh. 3, 13405. 13, 5152. षष्ठे काले तु कैलेय नरः संवत्सरं तपन् 5175. इति मासा नरव्याघ्र तपतां परिकीर्तिताः 5162. स्वदेहे न विलीनः समुचितः तपितुं मर्त्ये Buāg. P. 3. 23, 6. तपति R. 3, 9 falsche Lesart für तिपति. — caus. *schmerzlich entbehren*, mit dem acc.: यद्यपि चातक्रपतो तपयति जलधर्मकालवेलापाम् । तदपि न कुप्यति जलदे Kāt. 8. Cāntiç. 4, 13 (?).

— सम् act. = simpl.: मार्गशीर्षं तु यो मासमेकभक्तेन संतपेत् MBh. 13. 5149. 5156.

2. तप् s. unter ति, तिणाति caus.

3. तप्, तपयति *werfen* (vgl. तिप्) Dañrup. 33, 84, c.

4. तप् f. *Nacht: स तपः परि पस्वन् न्युप्रा मायया दधे* RV. 8, 41, 3. तप उन्ना वरिवस्यतु देवाः 6, 52, 15. 1, 116, 4. तपाम् 3, 49, 4. तपः oder तपः und तपा *bei Nacht: तप उन्नश्च दीदिहि* RV. 7, 13, 18. ध्युष्टिषु तपः 1, 44, 8. तपो भासि पुरुवार संयतः 2, 2, 2. तपो वस्तुषु राजसि 8, 19, 31. तपो राजवृत्त त्मनामे वस्तोरूपतः 1, 79, 6. तपो परिष्कृतः 9, 99, 2. *Nacht als Zeitmaass = Tag: तपो मेदेन शरदश्च पूर्वोः* 4, 16, 19. पूर्विरिष इषयः तपार्वाते तपः 8, 26, 3. वर्धन्यं पूर्वोः तपो चित्रयाः 1, 70, 7 (4), wo तपः ungeachtet der Betonung nom. pl. zu sein scheint. *Dunkelheit* überh. könnte das Wort bedeuten in der Stelle: तपो निवृत्तः पृषतोभिर्गृष्टिभिः RV. 1, 64, 8. Nach Naigh. 1, 12 = उदक Wasser. — Vgl. तपा.

तप (v. l. तम) adj. von 1. तप् gaṇa पचादि zu P. 3, 1, 134.

1. तपण (von 1. तप्) 1) m. *ein buddhistischer Bettler (Enthaltsamkeit übend)* Trik. 3, 1, 22. 3, 3, 23 (= पुष्यलक, wie zu lesen ist). 245. CKDr. und Wils. nach derselben Aut. fälschlich: adj. *schamlos. तपणीभूत* Da-çak. in Benf. Chr. 192, 16. Nach Vjup. 91 Name einer bestimmten buddhistischen Secte. Vgl. तपणक. — 2) n. *Enthaltsamkeit, Kasteiung: तपणं* (Sch.: = अनथयायो लोमनाखनिकृत्तनम् प्रवचनं च पूर्ववत् Pār. Gṛh. 2, 12. भुक्तातो ऽन्यतमस्यान्नमत्या तपणं (Kull.: = उपवास) च्यकम् M. 4, 222. सत्रक्षचारिण्येकाकृमतीते तपणं (Kull. = अशौच) स्म-तम् 3, 71. चतुर्भक्ततपणं वैश्ये शूद्रे विधीयते MBh. 13, 5145.